



TANKER OM KRING BEFRIELSEN.

Krigens sluttfase står for døren, innen flere eller færre måneder er befrielsen et faktum. Hver norsk kvinne og mann plikter å gjøre seg fortløpig med hva dette betyr. Hele verden er nå blitt merksom på, at befrielsen reiser problemer for et tidligere nazi-okkupert land, så særskilt at statslivet og samfunnslivet i historisk tid ikke har sett noe lignende. Grunnen er at den nåværende totale krig er ganske annerledes enn de kriger vi har sett de siste par tusen år og at en okkupasjon av det slag nazi-regimet har organisert, ikke har eksistert i den tid menneskene har regnet seg som siviliserte. I tidligere faser av krigen var man ikke klar over dette. Man tenkte seg befrielsen enklere og smerteløs: tyskerne skulle jages ut, det lovlige styre gjeninnføres, forsyningene komme og i tillitsfull glede og enighet skulle de befriete folk begynne på sitt gjenreisningsarbeid. De forenede nasjoners propaganda har, sikkert i helt god tro, gjort meget for å feste denne oppfatning innen de undertrykte folk. En rekke forhold virker sammen og skaper en meget vanskelig situasjon. Vi skal ikke her nevne mere enn to: Isolurtheten under okkupasjonen, sammen med den bevisste lignektige nazi-propaganda kan lett - hvis man ikke stadig er på vakt mot det - skape feilvurderinger og misforståelser, som gjør overgangstiden fra okkupasjon til normale tilstander vanskeligere og sinke en sunn utvikling. Dette er det ene. Det annet er tyskernes ødeleggelse, idet de skal trekke seg vekk eller må gi seg. Hitler har sagt at hvis Tyskland skal gå under skal hele Europa følge med. Alle vet at så lite ord-holdende han ellers er, har han en gang truet med et ord så holder han sitt ord, så langt han bare kan. Det er hans og hele nazi-regimets bestemte hensikt å skape slike tilstander i de okkuperte land, at framtiden skal fortone seg så trøstesløs som bare mulig, i det faste håp eller den sikre tro, at de lidende folk ikke skal legge skylden på Tyskland, men på de allierte. Propagandaen er allerede i full gang.

Et land som har vært okkupert av Tyskland er i virkeligheten sykt. Dets finanser er syke, dets samfunnsliv og erhvervsliv er sykt, folket er sykt. Og hele Europa er på den måten blitt full av syke stater og syke folk. Men disse syke stater og folk kan ikke betrakte den øvrige verden som et hospital. De kan ikke legge seg inn der å få pleie av barmhjertige søstre. Det vil i første rekke bero på folkene selv, hvor lang tid sykdommen vil ta. Befrielsen stiller derfor hele det norske folk - det vil si hver enkelt av oss - store oppgaver, som vi må være klar over og som vi må sette all vår evne og vilje inn på å løse. Vi må ikke først og fremst innstille oss på å få hjelp fra andre. Hele verden er kommet i ulage; alle stater lider av mangel på viktige nødvendighetsartikler. Selv den ærligste vilje til å hjelpe kan ikke makte mer enn i beste fall de mest påkrevende behov i den aller første tid. Vi må hjelpe oss selv, det er nødvendig, det er det mest verdige, det er det eneste som peker framover. Vi må være klar over, at befrielsen stiller like strenge krav til oss som okkupasjonen; det er bare andre krav.

Vi må ikke synke ned i selvdyrkelse og selvmiddelighet. Det norske folk har ikke sultet som det greske eller det hollandske. Landet er iallfall ikke herjet som Polen og Russland. Vi må aldri glemme ødeleggelsene i England, hvor ingen tysk soldat har satt sin fot. Inntil 31-10 1944 var 56 537 personer drept ved bombing; 76 673 var så alvorlig skadet at de måtte legges inn på sykehus. Av 13 millioner beboelseshus var 4,5 millioner skadet 200 000 var totalt utslettet eller uspenable. Offentlige bygninger er ikke regnet med.

Den norske hjemmefront har kjempet tappert og tilføyet Hitler et sviende nederlag. Det har skapt goodwill. Man enda mere har vår politiske enighet og vår disiplin skapt respekt for oss. Vi står idag i verdens øyner som et sterkt, besindig, tanksomt og politisk modent folk. La oss fortsette med å vise verden et slikt ansikt. La oss ikke tigge om hjelp, la oss ikke dyrke politiske sømninger; men la oss se vanskene i øynene og bruke vår virkelige nasjonale samling til å løfte i flokk. Da vil vi skape en goodwill for vårt land, som vil merkes på alle områder, også det økonomiske. I noen etterfølgende artikler vil vi komme inn på enkelte av de oppgaver som befrielsen stiller til oss.

DET BRENNENDE PROBLEM I BURMA.

Hjemsendelsesproblemet er det som beskjeffiger engelske soldater mest ved Burma fronten idag. Britiske offiserer og menige kan håpe på hjemsendelse etter 4 års tjeneste. De mindre heldige offiserer som gikk inn i, eller ble forflyttet til den Indiske Arme, kan håpe på 2 måneders permisjon i England etter 4 år, men må så reise tilbake igjen.

Hver liten forlengelse av krigen i Europa får betydning for mennene i Burma, i og med at det utsetter forsenkelsen av tropper og materiell til fronten der ute, og det igjen forsinker operasjonene når Tyskland til slutt gir seg, blir hjemsendelsesproblemet enda mer brannende. Mennene der ute engster seg ikke bare for sine familier men også for sine stillinger. Hvis demobiliseringen skjer støtpevis, kommer ikke da alle gode stillinger til å bli opptatt før de siste kommer hjem? Kan arbeidsgivere, selv om de gjerne ville, holde de gode stillingene åpne på ubestemt tid? Foruten mange menn som ikke vet hva de skal ta seg til når krigen er slutt, er også eldre menn med familie i den samme stilling, fordi deres fagmessige dyktighet eller evner til å tjene er blitt nedsatt etter 5 års tjeneste i armee.

Med hensyn til offentlig behandling av problemene har pressen i England lenge hatt sin oppmerksomhet fastet på de forskjellige spørsmål, og gjort dem kjent, og arbeidet for deres løsning.

HVA VIL KONTROLL SI?

Det er betegnende for engelskonnens uvilje mot innskrenking av deres frihet at pressen ikke kan bli ferdig med å diskutere statskontrollen i framtiden. Observer hevdar at de verdige resultatene England har nådd under krigen er et bevis på hvor effektiv økonomien kan bli når den er målbevisst ledet av staten. Dessverre fins det ikke noe annet ord enn "kontroll" som kan beskrive hva en mener med dette system. Ordet er dårlig og kan gi støtet til uoverensstemmelse, som til syvende og sist viser seg å være terminologiske. Ingen har hittil forsøkt å skille mellom de forskjellige metodene for kontroll og deres innvirkning på borgernes frihet og effektivitet.

Få tviler nå på at staten kan høyne borgernes velstand og sikkerhet dersom den bare går målbevisst inn for det. En av metodene den kan bruke, er kontroll, det vil si tvengsinnblending i enkelt-menneskets affærer. Næringspolitikken gir oss et eksempel. Det er påvist at 22,5 millioner mennesker fikk utilstrekkelig mat i 1936 (i England). Under krigen er det ført en vitenskapelig næringspolitikk, og tallet er kommet betraktelig ned. Likevel er omfanget av næringsimporten sunket fra 22 til 11 millioner tonn. Staten synes nå det er like viktig å ta seg av den fysiske som av den åndelige næringen.

(forts. n. side)

var dårlige spisevaner. Dette viser at staten bør kontrollere måten penge til mat blir anvendt på. Dermed er "kontrollen" kommet inn, og mange ser for seg tvang, byråkrati og nye steg på veien til tvilddom. De nekter å innrømme at alt sammen er et spørsmål om metode.

Når en vil gjennomføre en politikk, kan en bruke tre metoder. Den ene er overtalelse, den andre er økonomisk og går ut på å skape behov for visse ting og avsky for andre, og endelig kan man lage lover og la administrasjonen gripe inn. De to første metodene hjører slett ikke inn under det en vanligvis kaller for "kontroll".

For å kunne gjennomføre en næringspolitikk i fredstid, må vi stole meget på vår evne til å overtale. Nytter ikke det, kan vi subsidiere sunde næringsmidler og legge indirekte skatter på andre. Med dette skulle vi komme langt, og det er ikke sannsynlig at vi nå gå så langt som vi er gått for å få gitt barna åndelig næring. På dette område er det som kjent tvangslover.

Folk er ikke så redde for at staten legger planer som de var i det forrige hundreår. Tiden er kanskje inne til at en kan sette opp en "komite for statsplanering". Den kunne stadig ha regjeringens virksomhet under oppsikt, effektivisere den, sette de rette personene i sving og hele tiden huske på enkeltmenneskets frihet og krav. En kunne komme langt på det viset. Det nytter ikke å forherlige Frihet uten Plan, men like lite nytter det med statsplanering uten Frihet.

PRESSEKLIPP.

Lederen for den jødiske gruppen i Polen, som etter 5 års forfølgelse er i live, beretter at 3 1/2 million jøder er blitt drept i Polen. Lublin hadde opprinnelig 39.000 jøder. Av disse er 200 i live. Bialystok har 150 jøder igjen av 40.000. Mange av Varsjovas jøder flyktet til Sovjet-Unionen, men flertallet av de 300.000 som bodde i byen er drept. Sovjet har til sammen tatt i mot omkring 275.000 jøder. -

Archibald Mac Leish uttalte i en radiotale bl.a. - "Hvis utenrikspolitikk i et demokratisk land ikke er folkets politikk, er det ingen politikk i det hele tatt. Den har intet bak seg uten forhåpningene og hensiktene til de få som laget den. Hvis folket skal delta i en internasjonal organisasjon må det helt forstå de forskjellige problemer som er knyttet til verdensikkerheten, verdens økonomiske relasjoner, kommunikasjoner og lufttrafikken, og som må tas opp til behandling likesom de forskjellige forslag til spørsmålenes løsning."

HØRGESNYTT.

Sjefen for "Fropropagandagruppe Norge", Ritter von Goss, er blitt sendt til Tyskland for å gjøre frontinnsats. Det påstås at von Goss gråt da han reiste. Han blir etterfulgt av en löytnant Saalrt, som antagelig må bygge det hele opp fra grunnen, da von Goss tok med seg hele sin stab. Avdelingen har sine lokaler i Vinderaen skole. -

Russiske krigsfanger må gjennomgå de verste lidelser under tyskeres retrett gjennom Troms. De drives til fots gjennom snøen og de er fillete, skitne og ofte uten sko. Mange som er blitt syke og overanstrengte er blitt etterlatt langs veien, hvor tyske soldater senere gjorde kort prosess med noen skudd. Tyskerne koster likene sammen i en haug og skuffer sne over dem. Fra Nord-Norge meldes at det er skutt 200 russiske krigsfanger i Harstad. Tyskerne beskyldte fangene for å ha øvet sabotasje med de store festningsverkene på Kråkenasset i nærheten av Harstad. Store flokker av nordmenn er i den siste tid ført til fangeleiren ved Tronsø. Det er menn som har kommet unna tvangsevakueringen, men som tyskerne har fått tak i senere. Blant nordmenn som er blitt deportert til Tyskland er doktor Leif Harang ved Nordlys observatorium i Tronsø. Stortingsmann Aldro Ingebrigtsen og LO-sekretær Gunnar Bråthen, som ble arrestert i sommer, er nå ført til Grini. Fangene i Nord-Norge blir utsatt for en ydelse brutal og rå behandling, og mange har fått en kbekk for livet.

I den siste tid har atskillige folk mottatt trusselbrev som angivelig skrives seg fra Hjemmefrontens Ledelse. Vi skal i den anledning gjøre oppmerksom på at så godt som alle brev ikke skrives seg fra ansvarlig hold. Dersom HL skulle finne det nødvendig å bruke skriftlige henvendelser vil det skje i en slik form at ingen vil behøve å tvile på hvor de kommer fra.

Stfronten, Marskalk Konjovs hær rykker nå frem med store styrker på bred front ved Bialystok. Kampene er sterkt hårde der hvor Weiss' faller ut i Øst. Det er en heftige kamper N for Górlitz. Denlau er helt omringet. Troppene har også hatt framgang S og V for Sagan, og har nådd et sted 20 km fra Cottbus. Sommerfeld og Sorau er inntatt. I Pommern er flere motangrep slått tilbake. En stor tysk gruppe er tilkvidert til for Schneidemühl. De kraftig befestede byer Mohlsack og Bornsditt i Øst-Preussen er inntatt. På sydfronten raser et stort panserslag på nordbredden av Donau i Komaromområdet i Søndre Slovakia. De tyske panserdivisjoner var opprinnelig bestemt

til å umsette Budapest. Tyskerne melder at russerne har gjort en nytt framstøt mot den mähriske åpning og Bratislava og Wien. - En korrespondent melder at blant de mange bedrifter Konjovs styrker besatte in takt er et underjordisk ammunisjonsdepot og en underjordisk bedrift for sammensetning av fly. Depotet var fullt av granater, miner og bomber. Flykroppene sto på rad; da de første russerne kom, fant de et fly med motoren i gang.

Vestfronten. Til tross for hård motstand har britiske og kanadiske tropper god framgang SØ for Kieve. Styrkene nærmer seg Goch og Calder i Siegfriedlinjen; troppene står 2 km fra Goch, som bombarderes fra alle kanter. Motstanden øker, men tilfrie motangrep er slått tilbake. Fienden trekker til seg forsterkninger, men forsvarer er ikke koordinert. Initiativet er på de alliertes hender. 3. amerikanske arme har inntatt Roerbach og Schenkweiler. 7. amerikanske arme har øvst to motangrep på Saargemünd-fronten. Italia. Det meldes bare om patroljevirkosmet.

Flyangrep. Mosquitos fortsatte natt til søndag angrepene mot Vest-Tyskland. Lørdag angrep flygende festninger Frankfurt am Main og Gflessen. Eskorterende jagerfly angrep jernbanemål. Også München og Ulm ble angrepet. Søndag angrep tunge britiske bombefly trafikknutepunktet Wesel ved Rhinen. 500 fly fra Italia angrep oljeanlegg og industri i Østerrike. Jernbanebruer i Brennerpasset ble også angrepet. Over 1.000 amerikanske bombefly angrep torsdag oljeanlegg i Ruhr.

Østen. Mellom 1.200 og 1.500 fly fra hangarskip angrep fredag morgen Tokio. Samtidig angrep sjøstridskrefter en japansk flåtebasis på Oninoya. Lørdag ble Tokio angrep for annen gang. - Amerikanske styrker har landet både fra luften og sjøen på Øya Corregidor ved innløpet til Manila. Fallskjerm-troppene ble sluppet ned etter at kanonene på Corregidor var brakt til taushet. Amerikanske slagskip har bombardert Iwojima for tredje dag på rad. Japanske meldinger om landgang på Iwojima er ikke bekreftet fra alliert hold. Britiske og indiske tropper foretok lørdag morgen en ny landgang på Ru-Ywa 100 km SØ for Akyab.

Argentina. Den argentinske regjering har gjennom den sveitsiske regjering protestert overfor Tyskland mot at argentinske diplomater er holdt tilbake i Tyskland i over et år. Tyske diplomater fikk reise fra Argentina i mars ifjor, mens de argentinske holdes tilbake i Tyskland som gisler. Men avventer svaret for det gjøres nye tiltak. Argentinas fungerende utenriksminister uttaler at hvis Tyskland ikke vil gi deres diplomater fri og leide må dette opples som en fiendtlig handling. Argentina har i den senere tid vist en langt mindre tyskvennlig holdning enn tidligere. Således er professorer som ble avsatt fordi de hadde undertegnet et demokratisk opprop gjennomført i sine stillinger.

Sveits. Den sveitsiske forbundsstat har utsatt en forordning som vil sperre tyske kreditter i Sveits. Dette gjøres for at det kan bli anstillet undersøkelser i anledning av påstanden om at tyske kapitaler søkes overført til Sveits.

Tyskland. Det meldes fra offisielt alliert hold at den tyske oljeproduksjon bare er 20 % av hva den var ifjor.

Stockholm. Tyske myndigheter har nektet en svensk korrespondent tillatelse til å forlate Tyskland. Han søkte visum da arbeidsforholdene ble umulige. Tyskerne hadde først meddelt at utreise var tillatt, men senere ble det nektet og hans telefon ble avbrutt. Det lykkedes han å sende en meddelelse om at et nytt og skjærpet regulativ var innført for korrespondanse fra Tyskland.

Norge. Det meldes offisielt at de norske hjemmestyrker har ansvaret for "generalmajor" Barthinsens likvidering.